

Príležitostná štúdia NBS č. 2/2022

Ako pracovať s individuálnymi dátami o domácnostiach v rámci makro stresového testovania

Ján Klacso

© Národná banka Slovenska 2022

research@nbs.sk

Táto publikácia je dostupná na internetovej stránke NBS

<https://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-vyskumu>

Prezentované názory a výsledky v tejto štúdii sú názormi autorov a nevyjadrujú oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska.

Práca neprešla jazykovou úpravou.

Netechnické zhrnutie

Makro stresové testovanie je významným nástrojom centrálnych bánk aj makroprudenciálnych orgánov v rámci ich analytického rámca. Odhad strát z úverového portfólia, ktorému môžu banky v prípade nepriaznivého makroekonomického scenára čeliť, je jedným z najdôležitejších častí analýzy rizík v rámci EU ako aj eurozóny. V prípade stresového testovania sa eventuálne straty z úverov poskytovaných domácnostiam ako aj nefinančným korporáciám odhadujú ekonometrickými modelmi na báze časových radov. V prípade krajín s krátkymi časovými radmi, neúplným úverovým cyklom alebo so štruktúrnymi zmenami v časových radoch však takýto prístup môže viesť k vychýleným odhadom.

Nedostatky týchto modelov sa dajú odstrániť použitím mikro-údajov, napríklad vo forme prieskumových dát alebo údajov z kreditného registra. V tejto štúdii predstavujeme metódu ako zakomponovať individuálne údaje o úveroch domácnostiam do rámca makro stresového testovania. Na tento účel používame databázu o retailových úveroch, ktoré zbiera NBS od druhého štvrtroka 2018 pre účely dohľadu. Údaje pokrývajú celkové portfólio úverov domácnostiam poskytnuté slovenskými bankami a obsahujú množstvo informácií o úveroch, kolateráli a dlžníkoch.

Hlavným cieľom nového rámca je prepojiť vývoj makroekonomických premenných v rámci rôznych scenárov s pravdepodobnosťou zlyhania (PD) a strát v prípade zlyhania (LGD) úverov domácnostiam na mikroúrovni. V prvom kroku skonštruujeme makroekonomické scenáre pre stresové testovanie. Z dostupných makroekonomických faktorov vplyva najsilnejšie na kreditné riziko domácností vývoj miery nezamestnanosti. V ďalšom kroku pomocou logit modelu odhadneme vplyv socio-demografických faktorov (ako napr. vek alebo vzdelanie) na pravdepodobnosť straty zamestnania jednotlivcov. Odhadnutý model potom upravíme tak, aby vývoj miery nezamestnanosti na vzorke zadlžených domácností kopíroval vývoj miery nezamestnanosti z makroekonomického scenára. Na koniec sa použije Monte Carlo simulácia na určenie toho, ktorí dlžníci prídu o prácu. Popri simulácii je samozrejme nutné použiť rôzne predpoklady, napr. o vývoji príjmu tých dlžníkov, ktorí neprídu o prácu.

Domácnosti, ktorým nestačí príjem na pokrytie minimálnych životných nákladov a úverových splátok, zlyhajú na svojich úveroch. Ak domácnosti disponujú finančnými aktívami, môžu ich použiť na výdavky a splátky. V prípade zabezpečených úverov je pri odhade straty zohľadnená aj hodnota kolaterálu.

Na odhad sme použili údaje z konca roka 2019, teda údaje neovplyvnené pandémiou COVID. Podiely zlyhaných úverov v prípade nepriaznivého scenára sú výrazne vyššie podľa novej metodiky ako v prípade pôvodného odhadu s použitím časových radov. Napríklad pri úveroch na bývanie sme použitím mikroúdajov zistili, že podiel zlyhaných úverov rastie o 5 percentuálnych bodov, pričom pôvodný prístup odhalil rast zlyhaných úverov iba o 2 percentuálne body.

V roku 2020 mohli v rámci proti-pandemických opatrení zadlžené domácnosti žiadať o odklad splátok na 9 mesiacov. Domácnosti si odložili splátky v objeme až 12 % úverov na bývanie. Aj keď niektorí dlžníci mohli požiadať o odklad aj zo špekulatívnych dôvodov, väčšina z nich žiadala z dôvodu finančných ťažkostí. Tento vysoký podiel odkladov poukazuje na to, že pri odhadoch s použitím časových radov (nárast podielu zlyhaných úverov o 2 p. b.) existuje riziko podhodnotenia skutočného kreditného rizika v úverovom portfóliu. Naopak, odhady s použitím individuálnych údajov (nárast podielu zlyhaných úverov o 5 p. b.) nie sú nadmerne vysoké.